

Mannen norm i läkaryrket

Manliga läkare framstår som riktiga karlar, medan kvinnliga läkare gör karriär på bekostnad av sin kvinnlighet och ses som exceptionella eller bristfälliga kvinnor.

– Manlighet och läkarskap går hand i hand, medan en kvinnlig läkares kvinnlighet ifrågasätts!

II Det säger Kristina Eriksson, sociolog vid Uppsala universitet, som nyligen doktorerat på avhandlingen »Manligt läkarskap, kvinnliga läkare och normala kvinnor«.

Kvinnliga och manliga läkare har ett gemensamt ideal: att hålla en professionell distans till sina patienter liksom till sina egna känslor, sin kropp, sexualitet och kön.

En av de 20 gynekologer och kirurger som Kristina Eriksson intervjuat i sin avhandling säger: »Som professionell läkare ska jag inte sitta i patientens knä och vice versa. Jag ska göra en korrekt bedömning, ha den professionella blicken och inte göra en subjektiv värdering.« En annan säger: »Som läkare är jag enbart läkare.«

De intervjuade föreställer sig dock att kvinnliga läkare inte har samma förmåga till distans som de manliga. Kvinnliga läkare anses ha svårt för att vara tydliga och inte blanda in sina egna känslor i konsultationerna.

Men när kvinnliga läkare blir för distanserade, får de höra att de inte är riktiga kvinnor, eftersom de som kvinnor förväntas vara omhändertagande och visa känslor.

– Det blir en balansgång – de ska inte bara praktisera ett distanserat läkarskap utan även presentera sig som »normala kvinnor«, vilket förefaller särskilt viktigt kolleger emellan, säger Kristina Eriksson. Men i mina observationer har jag sett att båda könen har förmåga till såväl distans som närhet.

När hon frågade männen om de fått

I avhandlingen »Manligt läkarskap, kvinnliga läkare och normala kvinnor« framkommer att i familjer där båda är läkare är det kvinnan som tvingas ta ansvar för barnen och hemmet.

sin manlighet ifrågasatt som läkare blev de i flera fall tysta, undrande och frågade vad hon egentligen menade. Kvinnorna förstod motsvarande fråga direkt.

Männens respektive kvinnornas sätt att reagera illustrerar den manliga läkaren som norm, menar Kristina Eriksson.

– Männen är i första hand läkare och tänker som läkare inte på att de är män. Deras professionella vardag blir därmed lättare att hantera, eftersom de inte behöver förhålla sig till en massa könsföreställningar. Men kvinnornas kvinnlighet ifrågasätts.

– Här finns en traditionell ordning, där det problematiska och avvikande kopplas till kvinnlighet medan det ideala görs manligt. Därmed bibehålls både en köns- och professionell hierarki.

Om kvinnliga läkare finns gott om föreställningar, särskilt om dem i statusspecialiteter. Kvinnliga kirurger ses som avvikande eller exceptionella kvinnor och anses ha bristfällig kvinnlighet.

Kristina Eriksson intervjuade även elva heterosexuella par, där den ena eller båda var läkare. Hon fann att föräldraskap var ett »mission impossible« för mannen – dock inte för kvinnan. Hos tio

av de elva paren fann hon en manlig över- och en kvinnlig underordning.

Jämställdhetsidealet fanns hos båda, men det var kvinnan som drog lasset. Trots det ansåg ofta mannen att han levde i ett jämställt förhållande. Det finns i avhandlingen berättelser om hur han av generositet »låter henne sköta hushållsarbetet« och beskriver tvättstugan som hustruns stora nöje och självvalda revir, trots att hon protesterar å det kraftigaste och förnekar att det skulle ligga till så.

Även i familjer där båda är läkare och båda vill satsa på jobb och göra karriär är det kvinnan som tvingas ta ansvar för barnen och hemmet, eftersom mannen är mer framgångsrik i sin argumentering om vad jämställdhet är.

– För mannen är det bekvämt att någon annan sköter marktvätsken, och kvinnorna, som egentligen inte alls går med på fördelningen av hemarbetet, gör det ändå. Både män och kvinnor vill leva i en kärleksfull, jämställd relation. Många kvinnor tar därför ansvar för att mannen inte ska framstå som en patriark.

– Den unga generationens manliga läkare vill gärna vara pappalediga, men i praktiken blir det ändå inte så. Vad gäller hemarbete saknas ofta en uttalad vilja att ta större ansvar och till förändring.

Jämställda läkaräktenskap inom kort?

– Nej, det är inget som får stöd i min studie.

Gunnel Åhlander
frilansjournalist

»Lång väg kvar att gå«

II Ingela Heimann, ordförande i Kvinnliga läkares förening (KLF), håller med om att såväl läkarrollen som sjukhushierarkierna är formade utifrån mannen, något hon grundar på sin egen 25 år långa läkarkarriär, olika studier men också på samtal med kolleger.

– Kvinnor har alltid varit avvikande och vi kommer aldrig att kunna bli några karlar, säger hon. Jag börjar dock

skönja en förändring, även om vi har en lång väg kvar att gå.

Just nu finns tendenser till en backlash, varnar hon.

– I tider av ökad arbetslöshet och försämrad ekonomi får kvinnorna stå tillbaka arbets-, karriär- och lönemässigt och manglas med automatik tillbaka till hemmet.

Gunnel Åhlander

Fotnot: »Manligt läkarskap, kvinnliga läkare och normala kvinnor – köns- och läkarskapande symbolik, metaforik och praktik« är utgiven på Förlags AB Gondolin.